

Yazılar:

GRAFİK TASARIMCILAR MESLEK KURULUŞU

Tasarım efsanesi Ken Garland'ı anarken

Mark Sinclair

www.creativereview.co.uk

Çeviri: Ayşe Dağıstanlı

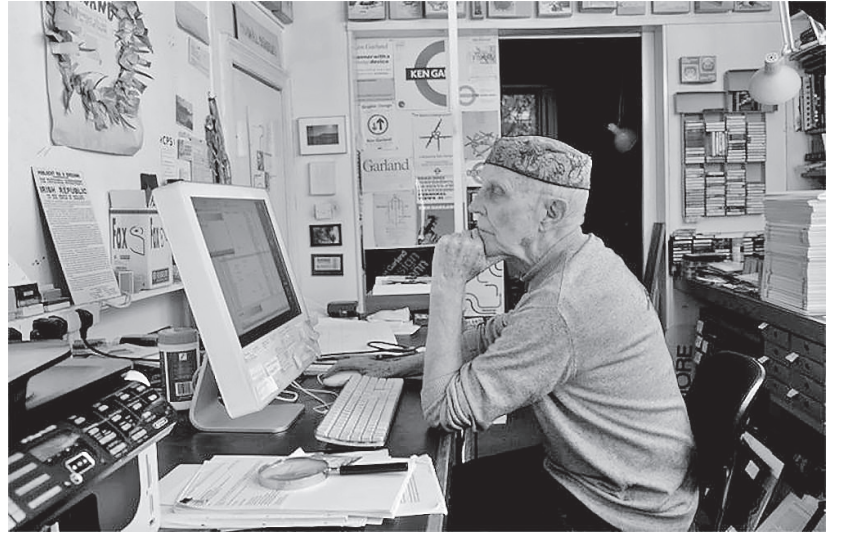
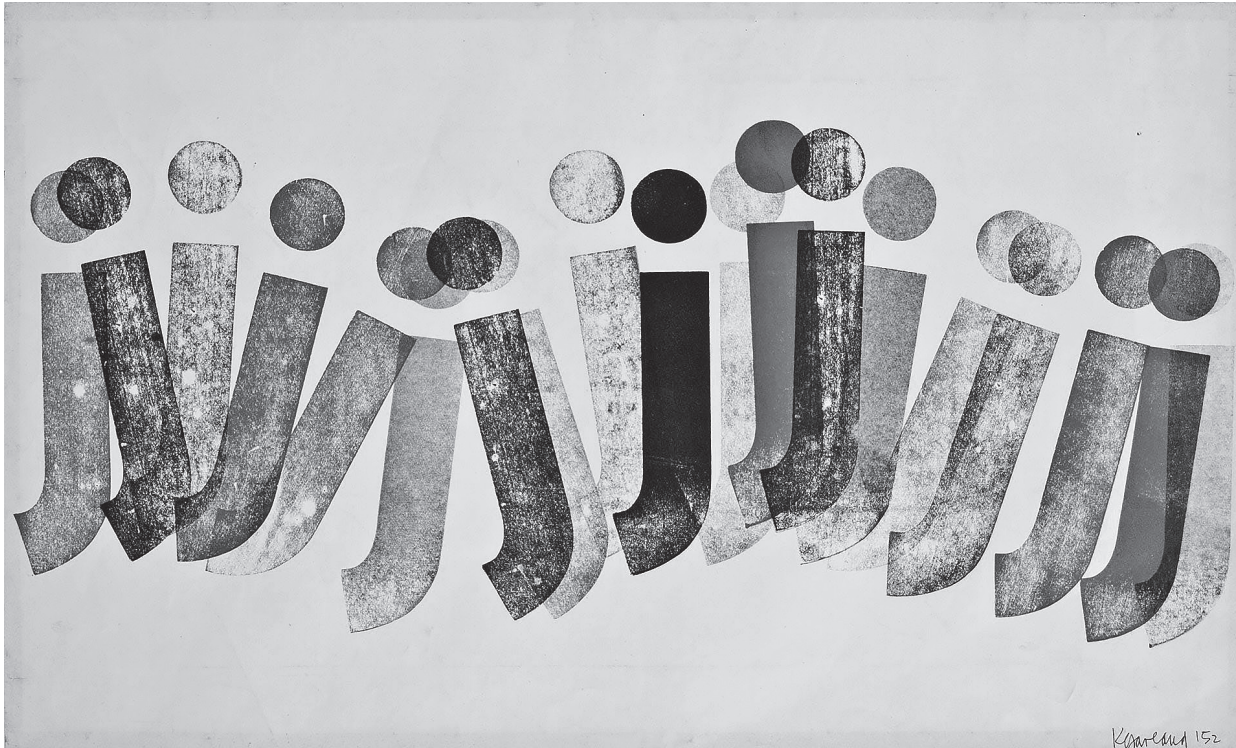
Tasarımcı Ken Garland'ın Camden'deki stüdyosuna vardığımda bana o sabah postadan gelmiş olan Londra Metrosu haritasının yeni nüshasını incelediğini söyledi. Mark Noad tarafından tasarlanmış olan ve Harry Beck'in 1931 tarihli orijinaline dayanan bu nüsha, metro hatlarının şematik çizimini yer üstü coğrafyasıyla eşleştirmeye çalışıyordu. Beck'in işleri üzerinde bir otorite olan 82 yaşındaki Garland, zamanında bu tür girişimlerin pek çoğuna şahit olmuş. Ama bir yandan parmağını Beck'in haritasındakinden daha az katı bir yapıya sahip metro hatlarından

biri boyunca ilerletirken bunun şimdiye kadar gördüğü en iyi harita olduğunu söylüyor. Hediye eden çok memnun olmuş görünüyor ve günün bir kısmını haritanın doğruluğunu kontrol etmeye ayıracağını söylüyor.

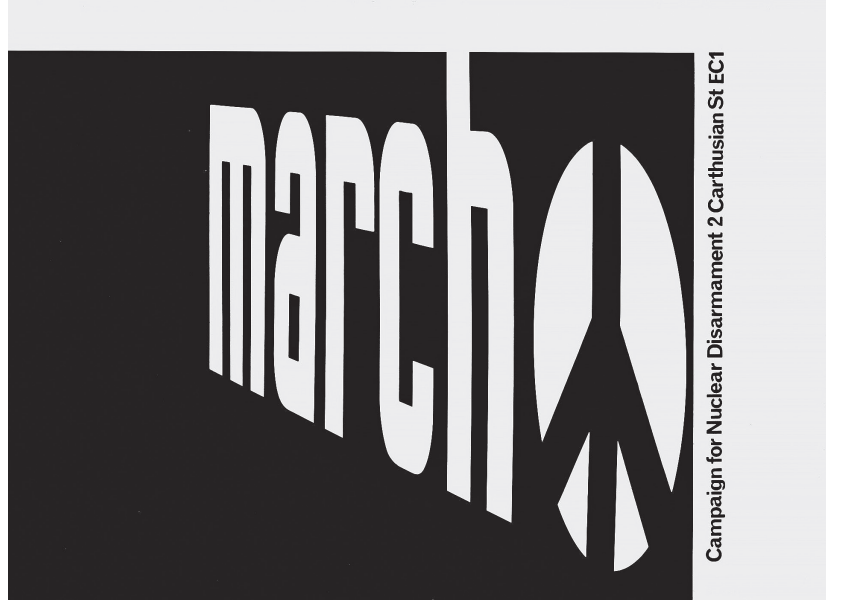
Garland, 1964'ten beri aynı binada oturuyor ve çalışıyor. Zemin kattaki stüdyosunun kendisinin ve başka sanatçıların çalışmalarının örnekleriyle kaplı duvarlarını "Truva şehirleri gibi, yapılmış işlerin ve ilgimi çekmiş alanların ürünü" diye tanımlıyor. Tabii onu çevreleyen şeylerin çoğu şimdi kitap haline getirilmek üzere derlenip düzenlendi. Adrian Shaughnessy tarafından yazılan ve Unit Editions tarafından yayınlanan Yapı ve İçerik (Structure and Substance), Garland'ın yaklaşık 60 yıllık çalışmasını kapsayan ayrıntılı ilk monografisi.

Kitap, bir yandan Garland'ın bir tasarımcı, yazar ve öğretmen olarak uzun çalışma hayatının hikâyesini anlatıyor, aynı zamanda da hâlâ süregelen ilgi alanını, fotoğrafçılığını ortaya çıkaran görüntülerle sürüyor. Hâlâ görüntüleri "biçimlendirmeye" devam ediyor. En son İtalya'da çektiği büyük ölçekli fotoğraflarından biri yakındaki bir masanın üzerinde dayalı duruyor.

Ken Garland'ın ilk tipografi çalışmalarından bir örnek.

Ken Garland stüdyosunda.

Ken Garland'dan bir afiş.

Ancak Shaughnessy'nin kitabında da onaylandığı gibi, Garland her zaman bir grafik tasarımcıdan çok daha fazlası olmuştur. O hâlâ bir konuşmacı ve bir eğitimci olarak genellikle dersler vermeye de devam ediyor ve eğitim dünyasıyla bağımlı hâlâ koruyor.

Shaughnessy'nin yazdığı gibi, Garland 1950'lerin ortalarında Londra'daki Central School of Arts and Crafts'da (CSA), "günümüzdeki modern İngiliz grafik tasarımının temellerini inşa edecek olan" yeni nesil tasarımcıların arasındaydı. Öğrencilerin arasında Alan Fletcher, Colin Forbes, Derek Birdsall ve Ken Briggs gibi bir dizi tanınmış isim yer alıyordu. Anthony Froshaug, Herbert Spencer, Jesse Collins ve Edward Wright gibi hocalar da Garland'ın tipografi ve grafik öğretiminde etkili olmuş ve onu İsviçre tasarımının yeni biçimleriyle tanıştırmışlardı. Hatta Froshaug, Garland'a Jan Tschichold'un Tipografik Tasarım (Typographische Gestaltung) kitabının bir kopyasını ödünç vermişti; o da daha sonra kendisi için yazarın Yeni Tipografi (Die neue Typographie) adlı kitabının nadir bir baskısını bulup almıştı.

Garland İsviçre tasarımından bahsederken şöyle diyor: "Kendimi kaptırdım ama asla mutlak bir şekilde adanmadım, çekincelerim vardı. 1960'ta İsviçre'de geçirdiğim bir ay boyunca hevesim yerindeydi, ancak bazı şüphelerim de doğrulanmıştı: bu tasarımcılar ellerindeki konuyu bir oyuncak

GALT TOYS

James Galt and Company Limited, Cheadle, Cheshire, and London. Made in England.

FIRST CONSTRUCTION SET

Here are the parts, with them you can make things that are

Galt Toys kataloğundan bir çalışma.

gibi kullanıyorlardı. Biçimcilikleri, birlikte çalıştıkları malzemeye göstermeleri gereken özeni aşıyordu.”

Garland, Max Bill, Hans Neuburg, Max Huber ve diğerlerinin çalışmalarına ilişkin ilk elden yaşadığı deneyimlerle ilgili olarak, Penrose Yıllığı'nın aynı yıl

yayınlanan sayısında Yapı ve İçerik (Structure and Substance) adlı ilk makalesini yayınladı.

Bu Garland için önemli bir dönüm noktası oldu. Yeni bir grafik yolculuğuna çıkmıştı ve Endüstriyel Tasarım Konseyi'nin (Council of Industrial Design) Design adlı dergisinin sanat editörü olarak görev

süresini yarılamıştı. Modernist tasarımcıların yapı anlayışına ve kendi tabiriyle “basım ve yayın eylemine duydukları mutlak inanca

London College of Communication için yapılmış bir tasarım.

**Henry C. Beck
and the
London Underground
Diagram**
an exhibition at
Lanchester Polytechnic
Faculty of Art and Design
1-12 March 1976
9am-5pm Monday-Friday

Arranged by Ken Garland

Galt Postanesi için yapılmış tasarımlar.

Oysa yaptığının bir parçası haline gelmeyi başardı. Design dergisindeki çalışmalarının sonuna yaklaşırken, kendine müşteri aramaya başladı ve sonunda 1962'de Ken Garland ve Ortakları'nın (Ken Garland Associates, KGA) faaliyete geçmesiyle bağımsız bir tasarımcı olarak kendi ilgi alanlarının peşinden gitmek için dergiden ayrıldı. CSA'dayken oluşan ve bir dereceye kadar yumuşatılarak Design dergisinin sayfalarına uygulanan fikir ve kanaatler artık tam anlamıyla hayata geçebiliyordu. İki yıl sonra, eşi Wanda'nın Camden'de satın almayı önerdiği bina, bu yeni ortaya çıkan tasarım firmasının nasıl gelişeceğini belirlemede hayati bir rol oynayacaktı.

Ev ve stüdyodan bahsederken, "Gerçekte, kendimi adamak istediğim şeye kalkışmamı sağlamıştı: işin boyutunu kısıtlamak" diyor. "KGA'da, dörtten fazla kişi olmamasına karar verdim. Üçü altta, biri asma katta çalışabilirdi. Büyümeyi, patron olmayı, büyük toplantılara gitmeyi istemedim, sadece yapmak istediğim şeyleri yapmaktı derdim: tasarlamak, fotoğraf çekmek, yazmak ve öğretmek istedim."

Garland, en başından beri stüdyonun birçok iş aldığını söylüyor. "Bir veya iki ay içinde bana yardım edecek birini bulmam gerekti. Sonraki birkaç ay içinde de başka birini. Üç yıl sonra üçüncü bir kişi katılana kadar öyle idare ettik. Sonra da dört kişi olduk. Yeni bir iş geldiğinde, önce iş arkadaşlarımla birlikte tartışır ve bir konsept oluştururduk, ama genellikle ben rehberlik ederdim. Sonra işi onlardan birine verirdim. Her yeni müşteride bu şekilde başladık ama bazen başlangıcından itibaren işi onlara devrederdim. Logoların bazılarını hemen başkasına verirdim. İşin başlangıcından itibaren dahil olduklarını hissetmelerini, işi benimsemelerini istiyordum."

Stüdyo başlangıçta müşterilerle yapılan bir dizi danışmanlık anlaşması yaptı, ardından da başka işler geldi. Yeni kurulmuş olan oyuncak üreticileri James Galt and Company ile uzun süreli ilişkileri bu şekilde başladı. "İlk müşterim bir oyuncak imalatçısıydı.

GALT TOYS FOR CHRISTMAS 1968

AT GOBLIN MARKET

Bigger and better than before, the Galt Toyshop is again at Goblin Market, Winslow, Bucks, from 7 October until Christmas. For all those parents (aunts and uncles too) who understand that good toys are important to children a visit to Galt's at Goblin Market is a 'must'. What's more, you'll love it!

CND afişi.

Paul ve Marjorie Abbatt ile gayri resmi bir anlaşma yapmıştım. Tüm basılı malzemelerini ben tasarlayacaktım. Önceleri oyuncaklarını yapmıyordum ama kataloglarını, reklamları, broşürleri,

sergileri bendeydi. Başka hiç kimseye sormazlardı. Galt ile resmi bir anlaşmamız da vardı: bana her yıl belirli bir miktar ödeyeceklerdi ben de kendimi onların işine adayacaktım ve rakip firmalardan iş

Galt Oyuncakları broşürü.

sand and water

Sand sieve set. A rubber sieve and 6 rubber sand shapes for making pies. In polythene bag, 6s 3d.

Water or sand tray. Made of fibreglass, an ideal material for this purpose, being indestructible yet light in weight. For sand or water, indoors or outdoors, on floor or table, 36" x 24" x 4 1/4" deep.

Sandpit. The larger the sandpit the better, space or other factors permitting. A base is not necessary but if one is laid on the ground to help conserve the sand, they should be left loose to facilitate drainage. Constructed of very stout weather-proofed timber this Sandpit may be left permanently out of doors without attention. Delivered flat, easily screwed together. 6 sizes 3' x 3', 45 1/2" x 3' x 4', 65 1/2" x 6' x 4', 66 1/2" x 3' x 6', 66 1/2" x 6' x 6', 67 1/2" x 6' x 6', 67 1/2" x 6'. Sandtools. Strong, plain beechwood: set consists of shovel, pounder, rake and hoe. 7s 6d. Rubber bucket. Large, 3s 11d. Rubber spade and rake. 1s 3d each.

Abbatt oyuncak kataloğundan bir çalışma.

almayacaktım. Onlara, yıllık ödeme yapmalarına karşılık olarak tasarım için saatlik ücretim üzerinden indirim yaptım. Çok büyük bir miktarlardan bahsetmiyorum, aslında amaç bir taahhütte bulunmaktı.”

Garland, stüdyonun daha sonra diğerlerinin yanı sıra Barbour Index and Butterley şirketi ile benzer anlaşmalar yaptığını söylüyor. “Mobilya tasarımcılarıyla ayrıcalıklı çalışmak istemiyordum, çünkü bu girmeye niyetli olduğum bir alandı. Bu nedenle ayrıcalıklı olarak çalışmamanın sorun olmadığı üç ayrı mobilya tasarımcısıyla anlaşma yaptım.”

Stüdyonun Galt için yaptığı çalışmalar en çok tanınan işler arasında yer alıyor. Manchester merkezli oyuncak şirketi, KGA’nın en uzun süredir, 20 yıldır hizmet verdiği müşterisi olmaya devam ediyor. Stüdyo onlar için yeni bir kimlik ve fotoğraf stili getirmekten halka açık materyallere kadar çok geniş çalışma alanlarında koleksiyonlar üretti. Çekimleri stüdyoda yapmak yerine çocuklar evde veya sokakta oynarken görüntülendi, oyunlar, bulmacalar, hatta mobilyalar için tasarımlar ürettiler. Ve İngiliz oyuncak pazarı için iletişim tasarımı projesi ortaya çıktığı sıralarda Galt’ın görünümü oldukça radikaldi.

Garland, kitabı işaret ederek, “Serbest çalışmaya başladığımda ilk işim Abbatts oyuncaklarına dikkat çektiği için Adrian’ı takdir ediyorum, çünkü ilk başlardaki bu temasın ne kadar önemli olduğunu o zamanlar anlamamıştım. Abbatts beni oyuncak ticaretiyle ve iyi oyuncak tasarımının yönleriyle tanıştırdı – Abbatt’lar birer

dürüstlük abidesiydi ve kötü oyuncak tasarımlarıyla dolu bir bataklıkta çocuk oyuncaklarına gerçek bir ilgi duyuyorlardı. O çalışma benim için Design dergisindeki meşguliyetlerim kadar, tasarımın gerçek özüne duyduğum tutku kadar önemliydi. Tasarımın gerçek özü çocukların oyunlarında gizliydi.”

Garland’ın oyuncak tasarımının önemi hakkında heyecanla konuştuğunu duymak ilginçtir, çünkü birçok tasarımcı ve tabii mesleğin dışındaki birçok kişiyi belki de Garland’ın daha çok ciddi politik çalışmaları etkiler. Bir tasarımcının bir dakika çocuklar için macera oyun parkları hakkında konuşurken, bir sonraki dakikada Nükleer Silahsızlanma Kampanyasını (CND – Campaign for Nuclear Disarmament) veya İşgal Etme hareketini (Occupy movement) tartıştığını duymak kesinlikle ender görülecek bir şeydir. Aslında Garland’ı ve çalışmasını bu kadar ilginç kılan da bunlardır: uygun şekilde kullanıldığında bir çocuk oyununa ya da bir protesto afişine uygulanabilen doğru tasarımın evrenselliğini somutlaştırmak. 1960’larda, Galt ile olan ilişkisine başladıktan sadece birkaç yıl sonra, kendi adıyla sonsuza kadar ilişkilendirilecek olan manifestoyu kaleme almıştır: Her Şeyin Bir Sırası Var (First Things First).

Garland, 1963’te Endüstriyel Sanatçılar Topluluğu’nun (SIA – Society of Industrial Artists) yeni nesil üyeler sağlamaya istekli olduğu zamanları hatırlıyor. Tasarımcı FHK Henrion, hem Garland ve çağdaşlarının organizasyonla ilgili endişelerini

ifade etmelerine izin veren hem de SIA’nin görüşünü ortaya koymasını sağlayacak bir toplantı düzenledi. “Bizim nesil ve bizden daha gençler, hepimiz dönüştürülmeye hazır vaziyette oradaydık. Arkalarda oturuyordum. Biraz sıkıldım ama kabalık edip kalkıp gitmek istemedim, sonra beni ilgilendiren başka bir şeyler çıkar belki diye düşündüm” diye anlatıyor. “Her zaman olmamız gerektiğini düşündüğüm gibi bir sendikamız olsaydı, bu beni alakadar edebilirdi, diye düşünüyordum. İşimizin doğası ne, kimler için çalışıyoruz, müşterilerimiz kim? Ve hangi müşterilerden hoşlanıyoruz? Bizim çalışmak isteyeceğimiz, ama bize parası yetmeyecek insanlar var mı?” Seyirciye söyleyecek başka bir şeyleri olup olmadığı sorulduğunda, Garland salonun önüne yürür ve manifestosunu okur.

Her Şeyin Bir Sırası Var, pek çok farklı şeyi temsil etmesi açısından şimdi neredeyse efsaneleşmiş bir belgedir. Garland ve belgeyi imzalayan diğerleri, “üreticiden tüketiciye doğrudan satış çığılığı” karşısında, becerilerini ve deneyimlerini kullanmaya değer başka şeylerin var olduğuna inanıyorlardı ve daha yararlı ve daha kalıcı iletişim biçimleri lehine önceliklerin tersine çevrileceğini umuyorlardı. Shaughnessy, belgenin “dilinin zorlayıcı olmaktan çok telkin edici olduğunu” ve özünde “belgenin kendisinin özellikle ticaret veya reklam karşısı olmadığını” söylüyor ve aslında “yüksek fikirli etik davranış kavramlarından ziyade pragmatik kaygılara dayalı olduğunu” ilave ediyor.

Yakın zamanda sosyal temalı bir TYPO Londra konferansında

konuşan Garland’ın artık somutlaşmış etik kaygısının hâlâ konuşma konusu olmayı sürdürdüğü görülüyor. Aynı zamanda da, Londra’da geçmiş çalışmalarını tanıtan bir slayt gösterisi yapmak yerine (bir dizi ilgili görüntünün eşliğinde) kendi şiirlerinden beşini okuması ona bu imajı altüst etme şansı da veriyor. Onun ilgi alanları arasında hem bir akış hem bir örtüşme var. Bu belki de bir tasarım konferansında şiir okumanın onun için insanlarla iletişim kurmanın başka bir yolu olduğunun göstergesi. Son fotoğraf çalışmalarından bahsederken, “kamerayla metafor çiziyorum” deyişi şiirle olan bağlantısının çok yakın olduğunu açıkça gösteriyor. Sohbetimizin başlarında bunu şöyle özetliyor: “Fotoğraflarım giderek düz bir tasvirden çok bir çağrışım haline geldi diye düşünüyorum, ama aslında galiba her zaman öyleydiler.”

Garland’ın stüdyosunda, loş bir bara benzeyen bir yerde şarkı söyleyen İrlandalı bir vokal grubunun fotoğrafı bulunuyor. Garland, yaklaşık 15 yıl önce çektiği bu görüntü hakkında, “Grenli filan ama şarkı söyleme tarzlarını aynen yansıtıyor” diyor. Üç şarkıcının da gözleri kapalı. “Ağızları da pek açık değil” diyor. “İrlandalı şarkıcılarda bazen dudaklarının kıpırdadığını bile göremezsiniz. Kreşendo yoktur, vibrato yoktur ve sonunda genellikle sadece son cümleyi fırlatıp atar gibi söylerler. Harika değil mi?”

Bu, Garland’ın daha geniş çalışmalarının bütününe çok doğru biçimde anlatan bir ifadedir. Eserlerinin çoğu ölçülü, düşünceli bir şekilde düzenlenmiş yalın bir konuşmadır. Hem iletişim halindedir hem bir bağ kurar. Ve aynı grenli fotoğrafta bir şekilde yakalanan ses gibi, benzersiz bir sesin çağrısıdır. ●

YAZILAR

Grafik Tasarımcılar Meslek Kuruluşu
Derneği adına sahibi

Zeynep Tonguç

Tasarım

Bülent Erkmén

Sorumlu Yayın Yönetmeni ve

Tasarım Devamlılığı

Osman Tülü

Grafik Uygulama: Tipograf

Baskı: A4 Ofset

Ayda bir yayımlanır, para ile satılmaz.

Tüm hakları saklıdır.

Grafik Tasarımcılar

Meslek Kuruluşu Derneği

Ortaklar Caddesi Bahçeler Sokağı 17/4

Mecidiyeköy 34394 İstanbul

Tel: (0212) 267 27 58

Faks: (0212) 267 27 59

info@gmk.org.tr www.gmk.org.tr